

КОЛОМІЄЦЬ Л.В.
(м. Бердичів, Житомирська обл.)

АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ ГРИГОРУК — ПИСЬМЕННИК, ПРОЗАЇК, ПЕРЕКЛАДАЧ.

***Анотація:** В статті подані біографічні дані відомого дитячого письменника, прозаїка, перекладача Григорука А.І., доля якого пов'язана з містом Бердичевом. Творчість письменника — вагомий вклад в розвиток дитячої літератури нашої країни.*

***Ключові слова:** Григорука А.І., дитячий письменник, видавництво «Веселка», видавництво «Малютко».*

Народився 20 березня 1932 р. в с. Махаринці Козятинського району Вінницької області в родині службовців. Анатолій Григорука згадує: «Батьки мої з діда-прадіда — селянського стану. Родом із Житомирщини. Батько Іван Іванович — із села Дерганівки, а мама Горпина Трохимівна Ящук — з Бистрика»[2]. Змалку хотів навчатися і сам переступив поріг сільської школи ще у 5,5 років. В цьому віці вже добре читав, та до школи прийняли лише наступного 1938 року. Проживали в невеличкій хатині на окраїні заводського селища біля жомової ями в будинку Растівського. У 1940 р. батьки переїхали до с. Бродецьке, де Анатолій закінчив семирічну школу. Довелося хлопчині з родиною пережити жахи окупаційного фашистського режиму [4].

У 1947 р. батько змінив роботу і родина, покинувши насиджене місце, переїхала до Бердичева. Згадує А.І. Григорука: «Жили ми в той час дуже голодно й холодно, як і більшість повоєнного люду. Лець зводили кінці з кінцями. Але в школі я навчався добре, одержав атестат зрілості із срібною медаллю. На той час мені вже чітко уявлялася моя майбутня професія. Я твердо вирішив, що вивчатиму літературу, стану філологом. Ці шанобливі наміри підігрівали й учителі. Зокрема, добрим словом хочу згадати між них вчительку літератури Валентину Михайлівну Самойлович та директора Івана Остаповича Пархолюка. Валентина Михайлівна, мабуть, поклала на мене певні надії, бо коли я закінчив школу, подарувала мені десять томів літературної енциклопедії за редакцією М. Горького. Це був справді королівський подарунок, який я бережу як дорогий моєму серцю скарб» [2].

1950 р. закінчив Бердичівську середню школу. Вступив до Київського політехнічного інституту на зварювальний факультет. Через півроку розчарувався у обраній професії і, залишивши навчання, почав працювати чорноробчим на Червонському відгодівельному відділенні.

Через рік вступив до Київського державного університету на філологічний факультет. Закінчив його з червоним дипломом і був направлений вчителювати на Хмельниччину у с. Коричинці [4].

А.І. Григорук згадує: «На другому році вчителювання в мене почався хронічний катар горла. Були дні, коли я зовсім втрачав голос і не міг провести жодного уроку. Так-сяк закінчивши навчальний рік, я подав заяву про звільнення й змушений був шукати роботу за іншим фахом. Якийсь час намагався зачепитися за редакцію бердичівської міської газети. Був у ній копійчаним репортером, постачав щоденну інформацію, де і як полагоджено бруківку, на скільки відсотків виконав місячний план солодовий завод, автобаза чи фотоательє, що йтиме найближчим часом у місцевому кінотеатрі й т. ін. Перспективи там, як я зрозумів, були мізерні, чи, точніше, їх узагалі не було. До того ж, відповідального редактора — чиновника й ділягу до мозку кісток — неабияк дратувало моє намагання подати будь-який інформаційний матеріал, по-можливості, хоч з якоюсь жвавинкою. Пам'ятаю, з якою зневагою, мало не з презирством до моєї непрофесійної наївності, він, пробігши очима інформацію про роботу місцевої фабрики пошиву одягу, викреслив початок, який містив відому фразу Чехова, що в людині має бути все прекрасним... Розпрощавшись з газетою, я вирішив випробувати своє щастя в Києві, куди мене настирливо кликали, нічого практично не обіцяючи, мої університетські товариші» [2].

Через 2 роки повернувся у Київ, з 1958 по 1968 працював у редакції видавництва для дітей «Веселка», колишньому «Дитвидав». Там і відбулися перші спроби пера. На цій роботі упорядковував книжкові збірки, підтримував творчість початківців-письменників і сам писав книжки.

Одружився, виховав трьох доньок.

У 1968 р. перейшов на роботу до видавництва «Малютко» на посаду відповідального секретаря, а з 1998 р. — головним редактором. Викладав 5 років літературне редагування на кафедрі стилістики в Київському державному університеті. Нині письменник працює в літературному відділі рідного журналу.

1961 р. у видавництві «Веселка» побачила світ його перша книжка для дітей «Семафори відкрито».

Він пише вірші, оповідання, повісті, перекладає твори для дітей з інших мов. Чимало творів письменника вміщено у читанках початкової школи, збірках, надруковано у дитячих журналах «Малютко», «Барвінок», «Соняшник», «Однокласник», «Мурзилка», «Веселые картинки».

Автор дитячих книжок «Семафори відкрито» (1964), «Гусак-червонолап» (1971), «Сніговик-дражнилко» (1974), «Вічно живі» (1976), «Жилетка», «Пінгвін» (1982), «Пухова сніговиця», «Солом'яне море», «Чим хата багата», «Що край, то звичай», «Побреженьки про лиху напасть», «Щасливої дороги, поїзди», «Волелюбний вітер», «Праправнук барона Мюнхгаузена», «Слон в аптеці», «В Поторочі чорні очі», «Автобус бабцю віз горою», «Мала купа», «Тут одна звірина», «Медуза Горгона», «Казочка про мурашиний гриб», «Триста бочок із медами», «Як стати чарівником», «Перша доріжка в небо».

Переклав українською мовою твори К. Селіхова, М. Колесникова, І. Конєва, К. Франсіско та ін. Окремі твори письменника перекладалися азербайджанською, казахською, польською, російською та ін. мовами.

Анатолій Григоруk пише переважно для дітей, хоч і дорослий читач знайомий із його глибокоемоційними, філософського звучання поезіями [4].

В дитячій літературі він виступає і як поет, і як прозаїк, і як перекладач. Вірші, казки, оповідання на морально-етичні теми, пізнавальні замальовки про розмаїтий довколишній світ, слова до пісень — власне, жоден із популярних жанрів дитячої літератури не лишається поза увагою письменника. Як правило, твори його вибудовуються на гострому цікавому сюжеті. В них багато веселої вигадки, словесної гри, буфонади. Вони написані в кращих традиціях вітчизняної й зарубіжної літератури. Мова їхня органічна, стилістично виважена, лексично багата і водночас доступна найменшим читачам [1].

Анатолій Іванович Григоруk — лауреат літературної премії ім. Наталії Забіли, має звання «Заслужений журналіст України», є членом Національної спілки письменників України (з 1987 р.)

Про себе Анатолій Іванович розповідає: «Вільного часу в мене не так уже й багато. Я ще й досі працюю в журналі «Малютко». Щось потрошку пишу, хоч видаватися сьогодні стає дедалі важче. А головне моє хобі — книжка. Від неї, якщо вона мудра, я одержую ні з чим не зрівняну насолоду. Правда, підводить зір. Є ще один гріх: я інколи беру до рук пензлі й намагаюся щось намалювати. Здебільшого пейзажі, бо люблю природу. Друзів у мене у великій кількості не було ніколи. А ті, що були, маже всі вже відійшли в Господні чертоги. Світла їм пам'ять. Натурою я, як нині модно казати, інтроверт. Такого типу людей називають самотніми вовками. Хоч відлюдьком себе не вважаю. Мені здається, я особа комунікабельна, без комплексів і амбіцій» [2].

Рекомендаційні розповіді про окремі збірки творів Анатолія Григорука.

А в кізоньки борідонька/ худож. О. Лавров. — К.: Грайлик, 1991. — 8 с. : ілюстр.

Це книжка-планшетка, на сторінках якої веселі дворядкові віршики про тварин проілюстровано дотепними малюнками.

В Поторочі чорні очі.../ мал. С. Бялас. — Т.: Навч. кн.-Богдан, 2010. — 47 с. : ілюстр.

Ти знаєш, хто така і яка Потороча? Потороча — це одна з героїнь українського народного фольклору. У цій книжечці автор та художник змалювали її уві сні чаплі. А ще тут ти познайомишся з віршованими загадками, лічилками, швидкомовами, грою «Навпаки» та веселими переплутанками. Читаючи їх, ти зможеш потренувати свої здібності: розгадуючи загадки — кмітливість, промовляючи швидкомовки — дикцію, а ще можеш грати з друзями у цікаву гру.

Волелюбний вітер/ худож. С. Сова. — К.: Грані-Т, 2008. — 56 с. ілюстр. — (Сучасна дитяча проза).

Герої невеликих веселих оповідань збірки — люди і тварини: хлопчик Антончик, мрійник і фантазер, який відшукав справжнісінький скарб; хвалькуватий котик Шалихвіст, дуже чепурний кабанчик. У цьому ж виданні ти ознайомишся з серією оповідань «Прощавай, Цвіріньчику». Тобі доведеться похвалюватися за маленького горобчика Цвіріньчика, який тільки з'явився на світ. Він випав із гнізда, і йому довелося самому рятуватися від злої ворони і вчитися літати. У цих оповіданнях ти зустрінеш також і інших родичів Цвіріньчика — дятла, стрижа, сорокопуга.

Казочка про мурашиний гриб/ худож. Л. Бейгер. — Т. Навч. кн.-Богдан, 2011. — 23 с. : ілюстр.

Веселі віршовані пригоди про маленького кульгавого мураха. З допомогою друзів він зміг дотягти до мурашника величезний гриб, а згодом разом із друзями приготувати з нього смачну юшку і поласувати нею.

Побрехенька про лиху напасть: вірші та оповідання / худож. В. Горбачев. — К.: Веселка, 1992. — 158 с. : ілюстр.

Книжку можна умовно поділити на три частини. Героєм першої частини є п'ятирічний хлопчик Дениско. Він живе у дружній родині, де всі ним пишаються і йому радіють. Використовуючи маленькі хитрощі, хлопчик поступово набуває життєвого досвіду. Герої другої частини оповідань — дорослі і діти. Різні життєві ситуації, змальовані у них, показують, як треба поважати один одного, не бути байдужим до чужої біди, любити тварин. І по всьому тексту ти зустрінеш жартівливі віршики, що склали третю умовну частину збірки. Книжку прикрашено чудовими кумедними малюнками.

Праправнук барона Мюнхаузена: незвичайні пригоди третьокласника Феді Зайченка, про які він розповідає сам: повість-казка. — К.: Зелений пес, 2008. — 112 с.: ілюстр. — (Для тих, хто не любить читати).

Ти мрієш про геройський вчинок. Ти фантазуєш. Ти хочеш стати учасником неймовірних веселих пригод. Федір Зайченко, герой повісті-казки, саме такий хлопчик. Він, як і барон Мюнхаузен, схильний до всіляких вигадок. Як справжній герой він знімає з високого дерева кошеня, яке не може з нього злізти. Під час екскурсії на молокозавод він падає у чан зі сметаною. І що з того виходить? У селі Федір починає розуміти курячу мову і стає відчайдушним матадором при зустрічі з величезним биком Арсеном.

Де тут правда та де тут вигадка ти дізнаєшся, коли прочитаєш цю книжку.

Прочитай сам. Кн. перша: оповідки у сл. і мал. / А. Григорук; О. Кротюк. — К.: Оранта, 2004. — 11 с.: ілюстр.

А цю книжку потрібно читати з батьками чи бабусею і дідусем. Вона допоможе швидко навчитися читати. До її складу входять вісім коротеньких оповідань, але замість іменників намальовані яскраві кольорові малюнки.

Під час читання відбувається мов би гра. Дитина навчається самотужки ставити іменники у відповідному відмінку і числі. Збагачується її словниковий запас.

Книжка вчить малюка мислити, робити висновки.

Слон в аптеці/ мал. Є. Рудюк. — Т.: Навч. кн.-Богдан, 2008. — 37 с.: ілюстр.

Збірку склали веселі віршики про тварин. Ось, наприклад, віршик «Мишка і книжка». У ньому розповідається про допитливу Мишку, якій так сподобалася книжка, що Мишка її з'їла. А ти можеш уявити собі всю ту шкоду, яку може наробити слон, завітавши до аптеки? У вірші «Слон в аптеці» поет про неї розповідає так:

Цей незграба побив усі банки,
і мензурки, й пробірки, і склянки...

Завжди посуд скляний в небезпеці,
щойно з'явиться слон у аптеці.

А от у віршику «ПесикБулька» ти знайдеш дотепне пояснення автора, чому собаки н всіх гавкають.

Солом'яне море: розповіді про нар. ігри / худож. О. Агафонов. — К.: Веселка, 1987. — 72 с. Напевно, найбільш за все ти любиш гратися. А чи знаєш ти, що в світі існує багато цікавих ігор, в які граються діти різних народів світу. У цій книзі Анатолій Григорук переповів багато таких ігор, які внесуть різноманітність у твоє з друзями дозвілля. Читаючи їх назви, одразу

хочеться гратися. Це такі ігри, як «Вовки і барани», «Трикутна мотузка», «Водоноси», «Сніговик-дражнилко», «Рибалки і рибки». А граючись, ти вмиш опинишся то в Китаї, то в Австралії, то в Америці, а то, навіть, станеш африканським бушменом. А якщо ці ігри ще й порівняти, то можна побачити щось спільне. А що, визначай сам. А для того, щоб починати гру, на останній сторінці книжки написана дуже легка для запам'ятовування лічилка.

Ну, починаймо!

«Танець, танець,

Увиванець,

Грек, поляк,

Таджик, іспанець,

Росіянин, українка,

Ефіопка, філіппінка,

Ено, Франтішек, Абас,

Зульфія, Алі, Тарас,

Мері, Джоні, Андресіто —

В дружнім колі

Діти світу.

Танець миру їм водити,

А тобі — їти жмурити!»

Триста бочок із медами: пізнав. оповідки / худож. Є. Рудюк. — Т.: Навч. кн.-Богдан, 2012. — 96 с. : ілюстр.

Що ти знаєш про своє походження? А хто такі трипільці, скіфи, і чим вони відрізняються? Якого роду-племени українці? Що означають наші імена, і як вони утворилися. Звідки пішов вираз «медовий місяць», що означає промовка «що з воза впало, те пропало». Про все це цікаво, зрозуміло і коротко розповідає автор книжки.

А ще ти дізнаєшся про будову Всесвіту, як з'явилися фарби, гроші і багато-багато цікавого про те, що повинна знати кожна освічена людина.

Чіткі, яскраві малюнки ілюструють кожную розповідь.

Тут одна звірина: вірші / пластилін М. Басалига. — Т.: Навч. кн.-Богдан, 2010. — 17 с.: ілюстр. — (Картинки для дитинки).

У книжці вміщено світлини пластилінових тварин, а під ними — віршики письменника, присвячені цій тварині.

Чим хата багата: оповідання / худож. В. Серцо-ва. — К.: Преса України, 2008. — 48 с.:

ілюстр.

А ця книжка дуже загадкова. Хоча на перший погляд — у ній все просто. Автор та художник розповідають про кілька днів із життя то слухняного, то неслухняного хлопчика Дениска. Ось він у кузні допомагає ковалеві зробити дзвіночок на шию котові. Для чого? Ти коли-небудь бачив котика з дзвіночком? То з дідусем переселяє мурашника під дуб. Для чого? Мурашнику на його місці було добре. А то Дениско завис на паркані і порвав ногувицю, бо повірив у прикмету. Яку? Але яку б справу не робив Дениско, і як би він її не робив — добре чи не дуже, її можна прокоментувати українськими народними приказками чи прислів'ями. Так от, у цій книжці назва кожного з оповідань і є таким народним виразом. Та ще й у текстах кожного з них автор подає таких висловів-синонімів по кілька відразу.

Отож, читаючи про Денискові пригоди, ти здивуєш своїх рідних новими знаннями з рідної мови, які тобі згодяться на все життя [3].

Література:

1. Анатолій Григорук // Весела абетка [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://abetka.ukrlife.org/grygoruk_about.html (Останнє звернення 10.11.2020)
2. Замість біографії. Уляна Ільченко Інтерв'ю з письменником Анатолієм Григоруком// Григорук Анатолій Іванович [Електронний ресурс] — Режим доступу: grygoruk.com.ua/zamist-biografiyi/ (Останнє звернення 10.11.2020)
3. Рекомендаційні розповіді про окремі збірки творів Анатолія Григорука // Національна бібліотека України для дітей [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=6172> (Останнє звернення 10.11.2020)
4. Тихенький О. Знавець дитячих душ // Вісник Козятинщини.— 2003.— 5 листопада